

[eu och facket]

Social oro efter eurokrisen

Euron klarar sig som valuta, utan att något EMU-land utsluts. Men eurokrisen har övergått i en jobbkris. Det säger Lars Thunell, som nyligen lämnade posten som chef för Världsbankens expansiva finansieringsorgan IFC, till Dagens Industri.

Arbetslösheten i de krisdrabbade euroländerna, som till exempel Grekland och Spanien, ligger på över 25 procent och närmare 50 procent bland ungdomar. Och arbetslösheten fortsätter att växa i takt med den av trojkan – EU-kommissionen, Europeiska Centralbanken [ECB] och Internationella valutafonden [IMF] – ordinerade åtstrammingspolitiken blir allt tuffare.

Enligt Thunell kommer det att ta lång tid att ta sig ur jobbkrisen:

– Risken är att vi får en politiskt het sommar i Europa. Medier kommer att få mycket att skriva om. För det kommer att dyka upp krisungar och riktiga kriser, framför allt socialpolitiska, drivna av folk som inte har tillräckligt med pengar för att försörja sin familj och ungdomar som blivit totalfrustrerade över att de inte kan hitta en vettig sysselsättning.

Enligt Thunell, i likhet med EU-kommissionen, ECB, IMF, Eurorådet [euroländernas finansministrar] med flera, ligger lösningen i att avreglera arbetsmarknaden så att de så kallade arbetsenhetskostnaderna sjunker. Här är löne-

sänkningar, förändrade arbetstider och sänkta pensioner några av möjligheterna.

När valutan inte är flexibel måste något annat vara det och det ”råkar” bli arbetskraften. Industrins ekonomiska råd – en rådgivande grupp för industriavtalet – uttryckte det så här i sin analys inför den svenska avtalsrörelsen 2001: ”Den uppenbara effekten vid ett svenskt medlemskap i EMU är att det krävs större flexibilitet i lönebildningen och på arbetsmarkanden när automatiska växelkursförändringar inte längre utgör den stabiliserande mekanismen.” [Ekonomisk Debatt, nr 2 2000]

SEDAN EUROKRISEN INLEDDES HAR medelinkomsten i Grekland fallit med 38 procent. Men det är inte nog.

Trojkans krav på Grekland inkluderar sexdagarsvecka, sänkning av minimilönen, kraftiga sänkningar av avgångsvederlag och kortare uppsägningstider. Arbetsmarknadsministeriet ska också få rätt att ensidigt sätta minimilönen utan omröstning i parlamentet.

Den internationella fackfederationen, ITUC, fördömer trojkans åtstrammings- och avregleringspolitik:

– Nu måste det vara nog. Trojkans missriktade och illegala politik skadar långsiktigt en hel generation ekonomiskt och socialt, förklarar ITUC:s generalsekreterare Sharan Burrow.

Gösta Torstensson

Bli med i Folkrörelsen Nej till EU:s Fackliga Nätverk

Lavaldomen och EU:s utstationeringsdirektiv visar att EU är ett allvarligt hot mot den svenska arbetsmarknadsmodellen med konflikträtt och kollektivavtal, eller med andra ord ett grundskott mot de landvinningar som svensk fackföreningsrörelse gjort de senaste hundra åren.

Lissabonfördraget, den nya EU-grundlagen, innebär inget skydd för de fackliga rättigheterna såsom det hävdas från LO-ledningen och andra EU-entusiaster. Tvärtom så innebär Lissabonfördraget i praktiken att Lavaldomen och andra antifackliga EU-domar grundlagsfästs.

Och, som vanligt i EU-sammanhang, det kommer mera. För ett tag sedan presenterade EU-kommissionen ett lagstiftningsförslag om utövandet av rätten att vidta kollektiva åtgärder i samband med gränsöverskridande tjänstehandel.

”Det här är ett hot mot hela vårt förhandlings-system. Jag förutsätter att den svenska regeringen kommer att säga nej då detta ska behandlas av Europeiska rådet”, sade LO:s dåvarande ordförande Wanja Lundby-Wedin.

För att bjuda motstånd mot denna förödande utveckling har Folkrörelsen Nej till EU initierat ett tvärfackligt nätverk, Folkrörelsen Nej till EU:s Fackliga Nätverk. Det är öppet för dig som är fackligt aktiv [eller bara medlem] och EU-kritisk. Det kostar ingenting och du behöver inte vara medlem i Folkrörelsen Nej till EU [men det är inget hinder].

Nätverkets syfte är utbyte av information, kunskapsuppbyggnad samt att anordna och samordna olika aktiviteter. Nätverket har startat som en mejlgrupp för informationsspridning genom ett digitalt nyhetsbrev. Vi finns också som en grupp på Facebook med för tillfället 578 medlemmar. Nätverket har också kontakt och samarbete med andra fackligt inriktade EU-kritiska organisationer, såsom Fagbevaegelsen Mod Unionen i Danmark, Trade Unionists Against the EU Constitution i England, och Nei til EU:s Faglig utvalg i Norge.

Nätverket administreras av Gösta Torstensson, Folkrörelsen Nej till EU [arbetsplatsombud i Kommunal]. Du som vill bli med i nätverket mejlar gosta.torstensson@nejtill.eu.se.

Eva Anderzon, Kommunalarbetareförbundet
Jan-Erik Gustafsson, Fackförbundet ST
Jannika Fahlander, Handelsanställdas Förbund
Jannis Konstantis, Fackförbundet Seko
Kent Wahlberg, Livsmedelsarbetareförbundet
Maria Pohn, Vårdförbundet
Mats Norrstad, Lärarförbundet
Pie Blume, Fackförbundet Unionen
Minna Pyykölä, Journalistförbundet
Patrik Ljunggren, Transportarbetareförbundet
Peter Lilja, Industrifacket Metall
Rolf Axelsson, Hamnarbetareförbundet
Magnus Renman, Fackförbundet GS
Lars Lundberg, Byggnadsarbetareförbundet
Marcus Carlstedt, Lärarnas Riksförbund
Rolf Gustavsson, Svenska Lokförararföreningen SLFF
Christel Niby, Fastighetsanställdas Förbund

Ny rapport från LO-ekonomerna

Välfärdsstaten står på en skakigare grund än vi ofta antar. De som är i medelåldern betalar idag för den vård och omsorg de ska få när de blir gamla. Detta är ett långsiktigt åtagande. Om kvaliteten är otillfredsställande eller systemet uppfattas som instabilt kan de tvingas byta bort välfärdsstaten som strategi. Det visar en ny rapport från LO-ekonomerna.

Den offentligt finansierade konsumtionen utgör en stor del av svenskarnas ekonomi. Värdet av den individuella offentligt finansierade konsumtion, såsom skola, medicin och sjukvård, motsvarar omkring 40 procent av hushållens disponibla inkomster.

DET HUVUDSAKLIGA SYFTET MED offentligt finansierad konsumtion är att omfördela från perioder och situationer i livet då vi arbetar till perioder då vi har stora behov av vård, utbildning och omsorg. Till stor del handlar detta om omfördelning över vars och ens liv. Men det handlar också om att omfördela mellan individer.

I en ny rapport "Effektiv omfördelning över livet" visar LO-ekonomerna att befolkningen i arbetsför ålder [20-64 år] använder 37 procent av den offentligt finansierade konsumtionen samtidigt som de står för 81 procent av skatterna som finansierar den. De äldre använder 31 procent av tjänsterna och står för 19 procent av skatterna. Barn och ungdomar använder 31 procent av den offentligt finansierade konsumtionen, men bidrar inte nämnvärt till finansieringen. Välfärdsstaten har alltså åtaganden som sträcker sig över många decennier.

KVINNOR VINNER SOM GRUPP PÅ att behovet av välfärdstjänster tillgodoses med offentlig finansiering och förlorar om resurserna dras ner. De förlorar dessutom i dubbel bemärkelse. För det första genom en försämrad tillgång på välfärdstjänster för egen del.

För det andra genom att det i första hand är kvinnor som täcker upp för brister i den offentliga omsorgen.

"Det finns goda effektivitets- och fördelningsargument för en offentlig finansiering av välfärdstjänsterna", skriver LO i ett pressmeddelande. "Trots detta är inte självklart att ökad efterfrågan

på välfärdstjänster möts med offentligt finansierade tjänster. Det finns starka skäl att ifrågasätta om alla äldre får den vård och omsorg de behöver för att få en skälig levnadsnivå."

LO-ekonomerna konstaterar att "Vi står därför inför ett vägval – ta fasta på den betalningsvilja som finns och fortsätta utveckla en rationell välfärdsstat av ungefär den omfattning vi är vana vid, med tillfredsställande kvalitet, eller i rask takt undergräva stödet för välfärdsstaten genom kvalitetsförsämringar."

Jan-Erik Gustafsson

Luddigt beslut om välfärden på S-kongressen

Den absolut största stridsfrågan på den socialdemokratiska partikongressen – vinster i välfärden – löstes genom att en rad kompromissförslag stöttes och blöttes i slutna rum tills båda sidor insåg att det inte gick att komma längre. Resultatet blir att "välfärdsföretag" får fortsätta att ta ut vinst och en skrivning om att kommunerna ska få mer att säga till om vid etablering av friskolor och styra upphandlingar till icke vinstdrivande företag.

Men sådana begränsningar av kommunala upphandlingar är olagliga enligt EU-rätten. EU kan inte tvinga kommunerna, eller andra delar av den offentliga sektorn att upphandla och privatisera, men om kommunerna, landstingen eller staten väljer att upphandla till exempel tjänster, kan de inte utesluta vinstdrivande "välfärdsföretag" enligt LOU, Lagen om offentlig upphandling, som är en implementering av EU:s upphandlingsdirektiv.

EU-RÄTT GÅR FÖRE NATIONELL RÄTT, oavsett vad Socialdemokraterna kompromissat sig fram till eller vad en eventuell majoritet i den svenska riksdagen tycker.

(Nämnas bör också att det i efterhand visade sig att uppfattningarna om vad kongressen kommit överens om är minst sagt delade bland deltagarna. Förvirringen om formuleringar var påtaglig. Vad betyder det egentligen att "avsevärt begränsa vinsterna"?)

Vad det gäller vinster i välfärden är S-kongressens beslut luddigare än ett tortumlarfilter.

Gösta Torstensson

Ingen storstrejk inom byggsektorn

Under påskhelgen kom fackförbundet Byggnads och dess motpart Sveriges Bygginstrumentindustrier överens om ett nytt kollektivavtal.

En av de stora stötestenarna i förhandlingarna har varit Byggnads krav på så kallat huvudentreprenörskap – att entreprenörer ansvarar för att underleverantörer följer kollektivavtal och betalar avtalsenlig lön.

En partsammansatt arbetsgrupp ska nu ta hand om frågan för att ta fram lösningar om hur ansvarfrågan ska kunna skrivas in i kollektivavtal.

Parterna ska utse tre personer var till gruppen och en samtalsledare utses av Medlingsinstitutet. Byggnads har utsett TCO:s tidigare ordförande Sture Nordh, LO-TCO Rättsskydds chef Dan Holke och Byggnads egen chefsjurist Mattias Landgren.

Gruppens arbete ska vara färdigt senast den 15 februari 2014. Om endera parten inte är nöjd med resultatet kan Byggtavtalet sägas upp till omförhandling oavsett om avtalsperioden är längre än ett år.

Även om ingenting egentligen har uppnåtts är Johan Lindholm, Byggnads ordförande, optimistisk:

– Nu ska vi, som våra nordiska grannländer, få ett huvudentreprenörsansvar även i Sverige. Det tycker vi är positivt.

Gösta Torstensson

”Du skall icke stjäla”

Under rubriken ”Tio hårda bud för socialdemokratin” skriver Göran Greider, författare och chefredaktör på Dalademokraten, på Aftonbladets kultursidor [3 april], bland annat följande under mellanrubriken ”Du skall icke stjäla”:

”Socialdemokratin bekämpar den ständigt pågående stölden av den gemensamma ägarlösa egendom som finns i biosfären och i hela naturen. Socialdemokratin motsätter sig artegoismen genom att ta resurser från de köpstarka och bryta den konsumistiska kedjereaktion som alltid utlöses av de översta inkomstskikten. Detta är inte stöld utan ett återlämnande av stöldgods till biosfär och ekosystem.

Socialdemokratin vill stoppa och rulla tillbaka alla slags privatiseringar eftersom de utgör stöld

från det gemensamma och överför makt från folket och löntagarna till kapitalet och dess lobbyorganisationer. Socialdemokratin är antikapitalistisk eftersom kapitalismen – vilket Marx påpekade – berövar nio tiondelar av befolkningen all egendom och alla produktionsmedel.”

Jan-Erik Gustafsson

Politik handlar om värderingar

Karin Pettersson, politisk chefredaktör på Aftonbladet, konstaterar på tidningens ledarsida [2 mars] att ”den socialdemokratiska idén är tillbakapressad. Delvis av tidsandan. Men också av en självpåtagen tvångströja bestående av rädsla, budgetregler och defensiva strategier. [...] Politik är inte bara makt, politik är ett slag om värderingar. Det slaget står varje dag”.

Bra skrivit. Det som saknas är insikten om att den ”självpåtagna tvångströjan” består huvudsakligen av medlemskapet i nyliberala och odemokratiska EU.

Gösta Torstensson

SAF:s systemskifte

I en artikel på Aftonbladets kultursidor [4 april] skriver Jan Scherman om arbetsgivar direktören Sture Eskilssons hemliga PM på 1970-talet som blev ”vändpunkten” för det nyliberala systemskifte som Sverige genomgått de senaste decennierna.

Scherman konstaterar: ”Här kan vi snacka om aktionsprogram med stora ekonomiska resurser. Konkreta kampparoller, inget snömos. Eskilsson linjerar upp ett omfattande och långsiktigt pr-arbete för att vända vänstervägen: Opinionsbildning, lobbying, utomhusreklam och starkt fokus på skolor och universitet. SAF blir med sin ordförande Curt Nicolin borgerlighetens samlade kraft. För privatisering, för högre vinster, för avregleringar, för skillnader och för ett samhälle med individen i centrum. Ett SAF:s Sverige, och så blev det – på alla punkter!” Scherman missar en avgörande punkt på SAF:s agenda – medlemskapet i EU. Det skulle påskynda utvecklingen och göra den oåterkallelig eftersom den politiska makten på allt fler områden flyttas från de folkvalda i riksdagen till byråkrater och höga jurister i det odemokratiska EU-systemet.

Jan-Erik Gustafsson

Norska Arbeidstilsynet ska kolla tillämpning av ILO 94

Det norska Arbeidstilsynet ska få i uppdrag att kontrollera att upphandlande myndigheter uppfyller sina förpliktelser enligt det regelverk som genomför ILO:s konvention nr 94 om löne- och arbetsvillkor i offentliga kontrakt i Norge. Det beslöt Stortinget i slutet av förra året.

Konventionen ratificerades av Norge 1996, efter krav från LO för att acceptera det så kallade EES-avtalet med fri rörlighet för bland annat arbetskraft och tjänsteföretag, och gällde då för statlig verksamhet. 2008 utvidgades regelverket som ett led i regeringens handlingsplan mot social dumpning till att gälla även i den kommunala sektorn.

Regleringen innebär att upphandlande enheter är skyldiga att ställa krav på att leverantörens arbetstagare får löne- och arbetsvillkor i enlighet med landsomfattande kollektivavtal eller föreskrifter om allmängiltighet. Inköparna är också skyldiga att följa upp att leverantörerna faktiskt uppfyller kraven. De gäller alla tjänste- och bygg- och anläggningskontrakt som överstiger 1 miljon norska kronor [134.000 euro] för staten och 1,6 miljoner [215.000 euro] för kommunala myndigheter.

HITTILLS HAR DET VARIT UPP TILL DERAS egna kontrollorgan att se till att regelverket efterlevs, och det har funnits en skepsis till att ge offentliga myndigheter i uppdrag att kontrollera om det föreligger ett kontraktsbrott mellan två parter. Det kommer inte heller att bli Arbeidstilsynets roll med de nya reglerna. Arbeidstilsynet ska i stället föra tillsyn över att myndigheterna lever upp till sina lagstadgade skyldigheter att ställa krav i kontraktet och på att kontrollera leverantörerna.

Men kravet på kollektivavtal vid offentlig upphandling i enlighet med ILO-konventionen, är inte förenligt med EU-rätten såsom den tolkas av ESA, Eftas övervakningsmyndighet, som är EU-kommissionens förlängda arm i EES-länderna Norge, Island och Liechtenstein.

ESA menar att de norska reglerna om arbetsvillkor i offentliga kontrakt står i strid med EU-rätten (läs EU-rätten) och har nu kommit med ett så kallat motiverat yttrande till Norges regering.

Föreskriften om löne- och anställningsvillkor i

offentliga kontrakt innehåller en bestämmelse om kollektivavtalsenlig lön som genomför ILO:s konvention nr 94 i norsk rätt. ESA anser att bestämmelsen är oförenlig med EES-avtalets artikel 36 om fri rörlighet för tjänster och med EU:s utstationeringsdirektiv [96/71].

ESA utgår från EU-domstolens dom i Ruffertmålet och dess konstaterande att bestämmelserna om lön inte var fastställda i enlighet med utstationeringsdirektivets artikel 3.1 eller artikel 3.8 [lag eller allmänt gällande kollektivavtal].

VIDARE HÄNVISAR ESA TILL EU-DOMSTOLENS dom i Laval-målet och dess slutsats att utstationeringsdirektivets artikel 3.1 innehåller en uttömmande lista över vilka villkor som kan fastställas med verkan för utländska tjänsteutövare och att artikel 3.7 inte ger värdstaten möjlighet att gå över den allmänt tvingande miniminivån.

EU förbjuder med andra ord krav på normallöner i enlighet med gällande kollektivavtal, utan godtar endast minimilöner som regleras i lagstiftning eller allmängiltigförklarade kollektivavtal.

Gösta Torstensson

**Stöd Folkrörelsen
Nej till EU. Hela
vår verksamhet
bygger på med-
lemsavgifter och
frivilliga bidrag
från enskilda per-
soner och andra
organisationer.
Sätt in ett valfritt
belopp på plusgiro
603 95 78 – 7.**

Danskt åtgärdsprogram mot social dumpning

Möjlighet för Arbejdstilsynet att utfärda strafförelägganden för brott mot anmälningsplikten för utländska tjänsteutövare, ökad användning av arbetsklausuler vid offentlig upphandling och införande av auktorisation för bemanningsföretag – det är bara några av en lång rad tänkbara åtgärder som Udvalget om modvirkning af social dumping beskriver i 200-sidig rapport som överlämnades till den danska regeringen i slutet av förra året.

Kommittén tillsattes sedan regeringen och vänsterpartiet Enhedslisten enats om att ta ett samlat grepp på vad de kallar social dumpning. Uppdraget har dock i huvudsak varit begränsat till sådan social dumpning som involverar utländska företag, men också problemen kring utländsk arbetskraft som uppträder som egenföretagare fast de i realiteten är arbetstagare har behandlats.

För att motverka social dumpning genom utstationering av arbetstagare från bemanningsföretag (vikarbureauer) skulle Danmark kunna införa en auktorisation för sådana företag. En annan variant vore att bemanningsföretag som inte täcks av kollektivavtal skulle ha en lagstadgad skyldighet att ge sina anställda villkor på nivå med det relevanta danska kollektivavtalet när det gäller de arbets- och anställningsvillkor som bemanningsdirektivet (2008/104) omfattar.

Kommittén resonerar också om olika sätt att öka användningen av arbetsklausuler i enlighet med ILO:s konvention nr 94, så att upphandlande enheter kräver att den som får ett offentligt kontrakt ska ge sina anställda löner och andra anställningsvillkor enligt danska kollektivavtal. Idag är det enbart centrala statliga myndigheter som är tvungna att använda sådana kontraktsvillkor. Men skyldigheten skulle kunna utvidgas både till andra statliga myndigheter och till kommuner och regioner.

Ett särskilt problemområde är de så kallade cabotage-transporterna, dvs. inrikes godstransporter med utländska bilar som kan konkurrera med betydligt lägre löner än dem som inhemska åkerier är tvungna att betala. De senare är enligt lag skyldiga att ge sina förare anställningsvillkor enligt danska kollektivavtal, medan utländska transportföretag med stöd av EU-förordningen 1072/2009 under vissa förutsättningar får köra

cabotage med förare som har anställningsvillkor enligt lagen i registreringslandet. Syftet med det är att de inte ska behöva köra tomma tillbaka efter en internationell transport, inte att de ska kunna köra inrikestrafik hela tiden. LO och arbetsgivarorganisationerna i branschen hävdar dock att det blir allt vanligare att cabotageregler missbrukas av utländska åkerier som permanent kör inrikestransporter i Danmark. För att förbättra kontrollen föreslår kommittén bland annat att Trafikstyrelsen ska se över sin cabotagevägledning och förtydliga hur man avgör om inrikestransporten verkligen har föregåtts av en internationell transport och hur föraren ska dokumentera det. En vägledning för polisens kontroller ska också tas fram.

Till sist avråder kommittén från några av de åtgärder som den haft i uppdrag att överväga. Parternas förslag att det ska krävas ett speciellt ID-kort i kombination med en dansk arbetsmiljöutbildning för att man ska få arbeta i byggbranschen bedöms till exempel inte vara förenligt med EU-rätten. Det skulle också strida mot EU-rätten att ge Arbejdstilsynet möjlighet att stoppa ett arbete bara för att arbetsgivaren inte har lämnat uppgifter till RUT. Det går inte heller att utesluta en leverantör från att delta i en offentlig upphandling för att denne tidigare har brutit mot en arbetsklausul i ett offentligt kontrakt

Gösta Torstensson

**Följ med på studie-
resa till Bryssel
25-30 september!
Resan sker med
buss och övernatt-
ning sker i centrala
Bryssel. Pris: 1200
kr inklusive resa
och logi. Ring Gösta
070-286 08 70**

Folkkampanjen för gemensam välfärd

Som väntat blev det en luddig kompromiss på den socialdemokratiska partikongressen i frågan om vinster i välfärden. På det hela taget förefaller det som att partiledningen fick gehör för sin linje att inte förbjuda men begränsa och öka kontrollen av de privata alternativen inom skola, vård och omsorg.

Men vänstersocialdemokraten Daniel Suhonen, som var ombud på kongressen och några dagar före kongressen skrev ett mycket radikalt manifest i tio punkter på Dagens Nyheters kultursidor, är nöjd med är den stora ideologiska omsvängningen han nu menar att partiledningen gjort. Att Socialdemokraterna är ett parti som är emot vinstuttag inom vård, skola omsorg.

– För valarbetarna, gräsrotterna där nästan 95 procent av medlemmarna säkert är väldiga kritiker till vinstuttag. Det hade varit väldigt svårt att stå i valstugorna och säga att vi för vinstuttag. Med de här skrivningarna som kommer nu kan faktiskt alla säga det man tycker, nämligen vi är mot vinst och girighet, rofferi i de här jämka bolagen som skor sig. De vill vi stoppa och vi har några förslag sen behöver vi gå vidare. Sen kan man säga att jag tycker själv att man borde gått hårdare fram, säger Daniel Suhonen.

VAD SOCIALDEMOKRATERNAS KOMPROMISS i frågan om vinster i välfärden har för värde i praktiken får framtiden utvisa. Under alla omständigheter kommer den utomparlamentariska kampen mot riskkapitalisternas rofferi av skattepengar att fortsätta och organiseras bättre.

Dagen innan den socialdemokratiska partikongressen röstade om vinst i välfärden, startade Folkkampanj för gemensam välfärd, rapporterar tidningen Arbetet.

Folkkampanjen vill göra den 21 september till en landsomfattande manifestationsdag bakom krav som ”nej till vinst i välfärden” och ”stoppa nedskärningarna”. Då är det ett år kvar till valet.

– Vi vill i god tid före valet dra igång en kampanj för att bevara den gemensamma välfärd som finns. Det finns fortfarande ganska mycket kvar att radera. Vi vill göra en valfråga av att bevara gemensam välfärd, säger Peter Emsheimer i nätverket Gemensam Välfärd, som finns i Stockholm och Göteborg och har medlemmar i

Malmö och Uppsala.

Ytterligare två nätverk, Rädda Vården i Malmö och Välfärd utan vinst, som finns i Stockholm och på ytterligare några platser, har startat den nya folkkampanjen.

– Vi räknar med att initiativet kommer att spridas över landet och att det startar nya nätverk på fler platser, berättar Arne Johansson, en av de aktiva bakom folkkampanjen.

”Under mer än 20 års tid har den behovsstyrda, generella välfärdspolitikerna gradvis nedmonterats och ersatts av en vinstdriven, marknadsstyrd ’välfärd’. Under paroller som ’valfrihet’ och ’försvara välfärdens kärna’ plundras våra gemensamma tillgångar. Skattesänkningar som först och främst gynnat de rikas och välbeställdas privata konsumtion underminerar den solidariska och demokratiskt styrda välfärden.

Resultaten är uppenbara. Från att ha varit världsledande i uppbygget av en generell och relativt jämlik välfärd, har Sverige blivit världsledande i privatiseringar, avregleringar och en skenande ojämlikhet. Samhället slits alltmer isär av växande klass- och inkomstklyftor”, heter det i plattformen för Folkkampanjen för gemensam välfärd.

Den nya folkkampanjen har kokat ned budskapet till tre krav som ska framföras i demonstrationer över hela landet den 21 september. Utöver nej till vinst och stopp för nedskärningar är det tredje kravet: ”Försvara och utveckla den gemensamma välfärden”.

UTÖVER MALMÖ FINNS RÄDDA VÅRDEN även i Landskrona och Lund. I dessa tre städer anordnades demonstrationer i protest mot nedskärningarna i vården i mars. Dessutom var det demonstrationer i ytterligare fyra skånska städer i mars. Lokala nätverk låg bakom.

– Jag tror att det finns väldigt goda möjligheter att samla många skåningar till demonstrationer den 21 september. Kraven då är i princip de samma som vi har i Skåne – även om vårt fokus i första hand har legat på vården, säger Sten Axelson Fisk i nätverket Rädda Vården i Malmö.

Folkkampanjen kommer att byggas upp av personal- och brukargrupper, fackföreningar, folkrörelser och nätverk. Lokala initiativ förbereds och samordnas, liksom en stor manifestation i Stockholm.

Gösta Torstensson

EU-domstolen godtar inte ILO-konvention nr 94

Internationella arbetsorganisationen (engelska International Labour Organization, ILO) grundades 1919 och har säte i Genève. Dess mål är att främja social rättvisa och humana arbetsvillkor. Sedan 1946 räknas ILO som ett självständigt fackorgan för FN.

ILO:s konvention nummer 94 om arbetsklausuler i kontrakt där offentlig myndighet är part antogs 1949, men Sverige beslutade 1950 att inte ratificera den. Beslutet stöddes av både arbetsgivare och arbetstagare och motiverades med att man ansåg att de intressen som konventionen tillvaratar redan garanterades av det svenska kollektivavtalssystemet.

Det fungerade innan Sverige blev en del av EU:s inre marknad med fri rörlighet för till exempel utländska byggföretag över gränserna. EU:s domstol i Luxemburg har i en rad avgöranden konstaterat att krav på kollektivavtal kan vara ett hinder för den omhuldade fria rörligheten.

Medlemskapet i EU har underminerat det svenska kollektivavtalssystemet. Idag skulle en ratificering ILO:s konvention nummer 94 motverka social dumpning och utestänga företag som konkurrerar med dåliga villkor från upphandlingar.

Men kravet på kollektivavtal vid offentlig upphandling i enlighet med ILO-konventionen, är inte förenligt med EU-rätten såsom den tolkas av EU-domstolen i Luxemburg.

Den tyska delstaten Niedersachsen får inte kräva att företag som tilldelas offentliga kontrakt betalar sina anställda lön enligt kollektivavtalet på orten. Det slog EU-domstolen fast 2008 i domen i målet Rüffertmålet, där domstolen befäster den ståndpunkt som den intog i det svenska Laval-målet (december 2007). Indirekt underkänner den därmed också den princip som ILO:s konvention nr 94 om arbetsklausuler i kontrakt där offentlig myndighet är part bygger på.

Enligt den tyska lagen måste företag som lämnar in anbud på offentliga bygguppdrag över ett visst värde förbinda sig att betala sina anställda minst den lön som gäller enligt kollektivavtalet för orten. De måste också se till att deras underleverantörer gör detsamma. Målet rör ett företag som anlitat en polsk underentreprenör, vars anställda fick mindre än hälften av den

kollektivavtalsenliga lönen. När kontraktsbrottet upptäcktes hävde delstaten entreprenadavtalet. I den rättstvist som följde bad den tyska domstolen EG-domstolen om ett förhandsavgörande, som nu alltså har lett till att delstatens lagstiftning har förklarats oförenlig med EU:s regler om fri rörlighet.

Till saken hör att det aktuella kollektivavtalet inte är allmängiltigförklarat och att lönerna på orten ligger högre än minimilönen enligt den tyska utstationeringslagen. På så sätt liknar omständigheterna dem i Laval-målet. Men till skillnad från Laval-målet, som ju rör en fackförenings möjligheter att ta till stridsåtgärder, handlar detta om vad en stat får göra genom lagstiftning. Det är dessutom en lag som inte särskilt rör utstationeringssituationer utan gäller lika för inhemska och utländska företag. Därmed var det inte givet att EG-domstolen skulle spinna vidare på tråden från Laval, eller ens lägga utstationeringsdirektivet till grund för sitt avgörande.

Men det var vad den gjorde. Genom de två domarna har den nu slagit fast att varken en stat eller en fackförening kan kräva att företag från andra EU/EES-länder ger sina anställda något mer när det gäller "den hårda kärnan" av anställningsvillkor som räknas upp i direktivets artikel 3.1 a-g än de minimivillkor som anges i landets lag, allmängiltiga kollektivavtal/skiljedomar eller sådana kollektivavtal som jämföras med allmängiltiga avtal enligt artikel 3.8 andra stycket. Domstolen säger också att ett land som Tyskland, som har ett system med allmängiltiga kollektivavtal, är hänvisad till detta och inget annat. Lika fullt fortsätter den med att förklara varför kollektivavtalet för byggsektorn i Niedersachsen ändå inte skulle kunna vara ett sådant kollektivavtal som åsyftas i artikel 3.8 andra stycket.

Denna tolkning bekräftas när man läser direktivet mot bakgrund av EG-fördragets artikel 49 om fri rörlighet för tjänster, menar domstolen. Genom att företag från länder med lägre löner är skyldiga att tillämpa byggavtalet åläggs de ytterligare en ekonomisk börda som kan medföra att deras tjänster "förbjuds, hindras eller blir mindre attraktiva" i värdstaten. Därmed är det ett hinder mot den fria rörligheten, och det kan inte, enligt domstolen, vara motiverat av målet att skydda arbetstagarna. Det finns nämligen inget som säger att det skydd som kollektivavtalet innebär behövs bara när en arbetstagare arbetar inom

ramen för en offentlig upphandling, men inte inom ramen för en privat upphandling. Av samma skäl anser domstolen inte att detta hinder för den fria rörligheten är motiverat av målet att skydda fackföreningarnas självständiga organisering av arbetslivet.

Domen står i bjärt motsats till ILO:s konvention nr 94 som säger att stater som ratificerat konventionen ska se till att deras offentliga kontrakt innehåller klausuler som tillförsäkrar arbetstagarna anställningsvillkor enligt kollektivavtalet på platsen där arbetet utförs.

Gösta Torstensson

Arbetsgivarna klagar redan hos EU-kommissionen

Sent omsider har EU:s bemanningsdirektiv [2008/104] genomförts i Sverige genom en ny lag om utyrning av arbetstagare. De nya reglerna gäller från den 1 januari 2013.

Enligt regeringens proposition ska arbetstagare som hyrs ut av bemanningsföretag ha minst de grundläggande arbets- och anställningsvillkor som skulle ha gällt om de hade anställts direkt av kundföretaget för samma arbete. Genom centrala kollektivavtal kan dock arbetsmarknadens parter komma överens om andra regler.

Regeringen föreslår också att Sverige utnyttjar möjligheten att göra undantag från kravet på likabehandling i fråga om lön, ifall arbetstagaren har en tillsvidareanställning och får lön även mellan utyrningsuppdragen. Undantagsregeln säger inget om hur stor den lönen ska vara och garanterar alltså inte att arbetstagaren får rimliga villkor. Den tillstyrks ändå samstämmt av arbetsmarknadens parter, bland med hänvisning till att det är främmande för den svenska modellen att lagstifta om lön.

Arbetstagare som hyrs ut till Sverige av utländska bemanningsföretag ska få ett förstärkt skydd. Till skillnad från andra utstationerade arbetstagare ska de inte behöva nöja sig med svenska minimivillkor, utan ska ha rätt till samma villkor som svenska bemanningsanställda när det gäller till exempel lön.

De fackliga organisationerna ska följaktligen kunna vidta stridsåtgärder för att få till stånd sådana kollektivavtalsvillkor på de områden som hör till "den hårda kärnan" i utstationeringsdirektivet.

Men samtidigt finns det i EU:s bemanningsdirektiv en hänvisning till EU:s utstationeringsdirektiv, som var det direktiv som stod i centrum i den uppmärksammade Lavaldomen. Då förlorade två svenska fackförbund, Byggnads och Elektrikerna, ett mål i Arbetsdomstolen efter att EU-domstolen i ett så kallat förhandsavgörande underkänt de svenska fackförbundens krav på svenska kollektivavtal och deras rätt enligt dåvarande svensk lagstiftning (Lex Britannia) att tillgripa stridsåtgärder för att till stånd svenska kollektivavtal. Vad som gäller kommer förr eller senare att avgöras av den allsmäktiga domstolen i Luxemburg.

Men propositionen hade knappt hunnit landa på Riksdagens bord innan arbetsgivarorganisationen Bemanningsföretagen kontaktade EU-kommissionen för att klaga på lagförslaget.

Det som upprör Bemanningsföretagen är att bemanningsdirektivets artikel 4 om översyn av begränsningar och förbud mot utyrning av arbetskraft inte har avsatt några spår i propositionen. Enligt organisationen borde lagen innehålla en uttrycklig regel om att kollektivavtal om begränsningar och förbud är tillåtna enbart om de är motiverade av ett allmänt intresse. Men regeringen menar att det är oklart vad artikel 4 kräver av medlemsländerna och vill inte föreslå någon sådan regel i detta skede.

Även denna fråga kommer att avgöras av EU-domstolen. Och mycket talar för att Bemanningsföretagen kommer att vinna ett sådant mål eftersom det i direktivet, vid sidan av en "lika-behandlingsprincip" också finns vad Bemanningsföretagen kallar "hinderprövningsprincip", dvs. att medlemsländerna åtager sig att undanröja alla hinder för utländska bemanningsföretag. Ett sådant hinder kan vara de begränsningar som enskilda fackförbund har lyckats få in i kollektivavtalen om begränsningar av användandet av bemanningsföretag.

Ett annat hinder kan vara att arbetsgivare har rätt att hyra in arbetskraft via bemanningsföretag i stället för att anställa personal men först efter förhandling med facken enligt MBL. Frågan är om en sådan turordning är förenligt med EU-direktivet. Arbetsgivarna anser att bemanningsföretag ska kunna anlitas utan att MBL:s regler om förhandlingsskyldighet och den fackliga vetorätten blir aktuella.

Gösta Torstensson

Varför jag betalade in min medlemsavgift till (S)

Jag betalade in min medlemsavgift till det Socialdemokratiska Arbetarepartiet idag [tisdagen den 26 mars]. Det skedde efter en viss tveksamhet, men till sist och efter mycket inre debatterande och värderande såg jag ingen annan väg än att betala.

Jag är kritisk till mycket av den politiska utveckling som skett sedan 1990-talet med en socialdemokrati som har gått mot mitten och där partiets två huvudsakliga tendenser (observera jag skriver inte falanger) har kommit ur balans med varandra. De två tendenserna har funnits i partiet ända sedan dess bildande men hållits i balans med varandra tidigare. Det har inneburit att de senaste årtiondena den mer liberalt influerade delen av partiet har fått dominera medan den mer socialistiskt reformistiska har trängts undan. Det har också inneburit att löntagarperspektivet och löntagarintresset har mistat mycket av sin roll som likare för partiets politik sedan 1990-talet.

Det här är inget unikt för Sverige utan har varit en Europeisk tendens alltsedan muren föll och exemplet med ett annat ekonomiskt system i existens försvann. Socialdemokrater var inga anhängare av sovjetsystemet, men bara dess existens hade stor betydelse bara genom att finnas då det visade på att man kunde faktiskt organisera ett samhälle på annat sätt än det vi ser idag.

Nyliberalerna har tagit över den politiska diskussionen, deras agenda gäller och vi ser hur det påverkat socialdemokratin också. Idag rör sig socialdemokratiska politiker mellan Svenskt Näringslivs intressen efter att ha lämnat riksdagsplatser och ministerposter. Vi ser hur det fackliga inflytandet har minimerats och vi ser en politik som i mångt och mycket är bara lite mer anständig än högeralliansens politik.

Privatiseringar, förödd infrastruktur, försvaga fackligt inflytande, sänkta skatter som undergräver den kollektiva välfärden och så vidare. Det är mycket som gått fel, den nyliberala revolten har skadat även socialdemokratin in i själen. Vi ser hur ståndpunkterna inom partiet står i harnesk med varandra vad det gäller vinstuttag inom välfärden för att ta ett exempel. Vi ser också hur storstadsdominansen (läs Stockholm) präglar partiet och maximerandet av röster gör att partiet de senaste valen valt att anpassa sig till

storstadens marginalväljare från medelklassen och samtidigt kommit att överge kärnan i partiet arbetarna, löntagarna i övriga landet.

Logiskt sett kan man tycka, och det finns säkert många som läser detta tycker, att jag borde lämna socialdemokraterna. Men det vore fel, det vore feigt och det vore att låta konflikträdslan finge råda för jag tror på den reformistiska socialismen. Jag är övertygad om att den som en gång kunde förändra Sverige från ett av de fattigaste länderna i Europa till en välfärdsstat av sällan skadat slag kan än en gång göra detta.

Men det kräver förändring. De urgamla tankarna numera i nyliberal tappning där individ ersätter kollektivet, där vinsten är viktigare än samhällsintresset, där privatintresset har företräde framför de som behöver samhället mest, där ökade klyftor är naturligt istället för jämlikhet, där egoism slår ut rättvisan. För vem kan göra den skillnaden. Ingen, vad jag kan se förutom en socialdemokrati där balansen mellan de två tendenserna återfinns och samhällsbygget kan återupptas.

”Man besestrar inte en filosofi genom att förklara den oriktig” skrev Friedrich Engels en gång. Vi besestrar inte marknadsliberalismens skadeverkningar på samhällskroppen med att förklara den oriktig eller bara oklok. Vi utrotar inte orättvisorna bara genom att förklara dem oriktiga. Vi gör det bara genom att ta kamp mot dess uråldriga idéer och åter bygger samhället så att alla får plats i dess finrum. Diskussioner, samtal, idéutbyte och politisk aktivitet är den enda vägen. Därför betalade jag min medlemsavgift till det Socialdemokratiska Arbetarepartiet i dag, på nytt och som så många gånger förut.

Ingemar E. L. Göransson

Kommentar:

Ett av skälen till varför jag inte är medlem i Socialdemokraterna är hållningen till EU. Så länge Sverige är medlem i EU och underkastar sig Lissabonfördraget och de nyliberala påbuden från Bryssel, är en traditionell socialdemokrati, eller demokratisk socialism om man så vill, en omöjlighet. Men Ingemar E. L. Göranssons, liksom Daniel Suhonens ”manifest” i Dagens Nyheter med rubriken ”Tio arbetspunkter för en socialism för vår tid”, visar att det inom socialdemokratin finns en hoppgivande vänster.

Gösta Torstensson

Baktankar från en EU-rabulist

BEPPE GRILLO OCH HANS medborgarrättsrörelse Movimento 5 Stelle [M5S] tog drygt en fjärdedel av rösterna i det italienska parlamentsvalet, vilket kan ses som symptom på medborgarnas missnöje med hårda åtstramningar och ekonomisk kris i Italien, EU:s tredje största ekonomi.

Ett annat tecken på frustration var väljarnas ointresse. Valdeltagandet var bara 55 procent, 7 procentenheter lägre än i valet 2008. Tidningen Corriere della Sera skriver att det låga valdeltagandet speglar en akut vilshenhet bland väljarna som är utleda på åtstramningar och som upplever att krisen inte har någon lösning i sikte.

Men framför allt återspeglas väljarnas frustration i Beppe Grillos enastående valframgångar. Med sin slogan "Dra åt helvete" slår komikern och bloggaren i alla politiska riktningar och klargör samtidigt att han inte tänker samarbeta med andra partier.

Beppe Grillo framställs i svenska medier som en politisk pajas, men vad man väljer att inte rapportera är att han är en EU-kritiker och motståndare till den av Bryssel dikterade åtstramningspolitiken och att han kräver en folkomröstning om euron.

Grillo har föreslagit att nobelpristagaren Dario Fo görs till Italiens president. Fos mest berömda verk heter "Vi betalar inte, vi betalar inte".

I ETT MYCKET VÄLFORMULERAT OCH hoppingivande "manifest" i tio punkter skriver Daniel Suhonen, chef på det fackliga idéinstitutet Katalys, på Dagens Nyheters kultursidor [2 april] att "den kanske hetaste striden" på Socialdemokraternas stundande kongress står "om de privata storföretagens rätt att fritt etablera sig och göra vinst på skattepengar". Suhonen, som är en av delegaterna på kongressen, konstaterar att "partiledningen är tveksam om någonting alls kan göras för att hindra det. [...] Men de som 1980 ville privatisera välfärden lyckades genomföra extrema samhällsförändringar. Slutsats: Inget är någonsin omöjligt för viljan. [...]"

Kan en socialdemokrati som inte ser ett problem i att kapitalister får ökad makt över välfärden kalla sig socialdemokrater? Vad blir demokratis uppgift sedan, när allt är sålt?"

Att bygga ett samhälle efter traditionella

socialdemokratiska principer blir, enligt Suhonen, "aldrig omodernt, men en socialdemokrati som inte ser möjligheten och fångar tillfället kommer att fasas ur historien. Inte för att den demokratiska socialismen är omöjlig eller icke önskvärd, utan för att man själv inte längre står för den."

EUROPEISKA CENTRALBANKEN HAR tjänat 1,1 miljarder euro på lån till krisande euroländer under skuld-krisen. Det är första gången som ECB offentliggör siffrorna. Centralbankerna i euroområdet står för över 90 procent av itlåningen, och Financial Times har räknat ut att de tillsammans tjänat cirka 14 miljarder euro [120 miljarder kronor].

Det är den krassa verkligheten bakom pratet om "nödlån" och "räddningsinsatser" till krisländerna och att det är "skattebetalarna" i de nordliga euroländerna [typ Finland] som i solidaritet med folken i de sydliga euroländerna ställer upp med pengar.

Lånen har betalats med nedskärningar, privatiseringar et cetera i de krisande euroländerna. Kriser som i huvudsak beror på euron och det olämpliga att ha en överstatlig valuta i ett så ekonomiskt disparat geografiskt område som eurozonen. Hur man vänder och vrider på myntet är det Tyskland och dess storbanker som är de stora vinnarna på europrojektet.

"SVERIGES SKATTEBETALARE STÄLLER mycket generöst, fast ofrivilligt, sina pengar till förfogande så att allehanda spekulanter och rena skojare kan berika sig på försämrad vård, skola och omsorg. En lång rad häpnadsväckande skandaler vittnar om vad som håller på att ske." Det skriver journalisten och författaren Jan Guillou i en Kolumn i Aftonbladet [10 mars]. Han fortsätter:

"Skolsystemet undergrävs samtidigt som det avdemokratiseras, de fräckaste profitörerna skattesmiter sina vinster till Cayman Islands och liknande tillhåll, ju fler kissblöjor i åldringsvården, desto större vinster till Cayman Islands. Det är ett rakt och enkelt samband.

Profitörerna kallas riskkapitalister, vilket är bedrägligt eftersom de inte tar några risker. Det är ju inte egna pengar de dribblar med, utan skattebetalarnas."

Gösta Torstensson

[eu och facket] är ett nyhetsbrev för folkrörelsen nej till eu:s fackliga nätverk. ansvarig utgivare: jan-erik gustafsson. redaktör: gösta torstensson. adress: rondovägen 312, 142 41 skogås. tfn: 08-771 43 79. e-post: gosta.torstensson@nejtill.eu.se.

folkrörelsen nej till eu är en partipolitiskt obunden medlemsorganisation. adress: pölgatan 5, 414 60 göteborg. e-post: kansli@nejtill.eu.se. hemsida: www.nejtill.eu.se.